Pr. Dr.
Laurențiu Rădoi

Episcopul Inochentie al Râmnicului – un patriot luminat (1727–1735)

În lumina *Anului omagial al unității de credință și de neam* și a *Anului comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918*, socotim potrivit să ne aducem aminte cu cinste și venerație de unul dintre acei ierarhi luminați ai Bisericii noastre, care, în curgerea vremii, au contribuit la înfăptuirea acestui ideal național. De aceea, în paginile următoare, ne propunem să arătăm, pe cât ne stă în putință, viața și activitatea unui mare patriot al neamului nostru, care, cu două secole înainte de împlinirea acestui deziderat, pe când Oltenia era ocupată de austrieci, a știut să-și apere clerul și credincioșii în fața oricăror încercări de înstrăinare de credința și poporul din care făcea parte. Este vorba despre Inochentie, un vrednic urmaș al Sfântului Antim Ivireanul și Damaschin Dascălul, rânduit în fruntea Episcopiei Râmnicului între anii 1728–1735.

Cele mai bogate știri despre viața și personalitatea lui complexă le oferă câteva lucrări scrise de Nicolae Dobrescu, Nicolae Iorga, Atanasie Mironescu, Sterie Stinghe, Ștefan Meteș, Toma G. Bulat, autorii *Manualului de Istoria Bisericii Române pentru Institutele Teologice*, Mihai Manolache, Niculae Șerbănescu, Virgil Molin, Barbu Theodorescu și Mircea Păcurariu, care l-au prezentat ca pe un episcop cu o viață pilduitoare, însuflețit de multă dragoste față de păstoriții săi, un bun și neîntrecut gospodar, cu o râvnă aleasă pentru zidirea de locașuri sfinte și bunăstarea lor, și nu în ultimul rând, un adevărat român, care, cu abnegație și curaj, a apărat drepturile Bisericii sale și a purtat de grijă credincioșilor din Transilvania.

Viața și activitatea înainte de alegerea ca episcop. Prea puțin însă s-a scris despre viața lui de familie până a fi ales ierarh la Râmnic. Nu știm nimic despre locul nașterii și nici despre strămoșii săi, cu atât mai puțin despre copilăria și tinerețea lui. De asemenea, nu avem nicio însemnare cu privire la numele primit la botez. Probabil s-a născut în Oltenia, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea,[1] fiind crescut în casa părintească în

1 Pr. prof. dr. Mircea PĂCURARIU, *Dicționarul teologilor români*, ed. III, Editura Andreiana, Sibiu, 2014, p. 303.

dragoste de neam și țară, într-o atmosferă de aleasă viață duhovnicească. Atras fiind, poate, de viața și faima Sfântului Nicodim, viitorul episcop s-a călugărit prin anul 1702 la Mănăstirea Tismana, „unde petrecuse multă vreme". De aici, a fost ales, mai târziu, egumen la Mănăstirea Motru, căreia îi lasă prin „diată", la moartea sa, la 1 februarie 1735, „partea mea de moșie din Dobra și din Zlașova i cu ce am cumpărat de la fratele meu Mateiu și cu viea de acolo, care acea vie am pus-o tot eu, și cu puțintică vie care mi-a rămas de moștenire". Potrivit acestei informații, a mai avut un frate, pe nume Matei, de la care a și cumpărat via menționată. Ridicat din mijlocul poporului oltean, înainte de a fi chemat la înalta slujire arhierească, a fost ales în fruntea obștii de la Mănăstirea Brâncoveni, în județul Olt.[2]

Rămânând vacant scaunul episcopal de la Râmnic, după moartea lui Damaschin, a fost propus în septembrie 1726, de o adunare electorală, între cei trei candidați la postul de ierarh, alături de ecleziarhul Episcopiei, Dionisie, și Ștefan, egumenul de la Govora. Dintre aceștia, mitropolitul sârb Moise Petrovici l-a recomandat Curții vieneze pe starețul vâlcean, „cunoscut ca un bărbat cu o viață cinstită, cu multe merite și calități și foarte capabil ca să administreze Episcopia". Dar hirotonia noului ales i-a tot fost amânată de mitropolitul sârb, „ocupat cu alte trebi", încât „Ștefan Ypopsifios", cum se iscălea, a murit la 20 august 1727, otrăvit în jețul din biserică „de niște oameni fără frica lui Dumnezeu".[3]

Alegerea ca episcop. După moartea rapidă a acestuia, adunarea electorală l-a votat din nou, în septembrie 1727, alături de Dositei, ecleziarhul Episcopiei, și egumenul Nicodim de la Mănăstirea Tismana. De data aceasta, a fost acceptat de generalul-comandant Tige din Sibiu, oberdirectorul Olteniei, și apoi recomandat Curții de la Viena care, după mai multe amânări, l-a confirmat la 11 mai 1728. Hirotonia sa a fost săvârșită la Belgrad de mitropolitul Moise Petrovici, iar instalarea i s-a făcut spre sfârșitul anului 1728 de episcopul Timișoarei, Nicolae Dimitrievici, delegat în acest scop. Se pare că instalarea va fi întârziat, deoarece ierarhul sârb dorea ca actul acesta să se facă printr-un delegat al său și, ca să obțină hirotonirea, Curtea va fi acceptat această pretenție, „deși nu e exclusă posibilitatea ca Inocențiu să fi fost instalat și de autoritatea temporală, iar după aceasta și de cea bisericească", după cum afirmă istoricul bise-

2 Nicolae DOBRESCU, Istoria Bisericii Române din Oltenia în timpul ocupațiunii austriece (1716–1739), București, 1906, p. 109; Pr. drd. Mihai MANOLACHE, „Viața și activitatea episcopului Inochentie al Râmnicului (1727-1735)", în *Mitropolia Olteniei*, an. XIX (1967), nr. 9-10, p. 744, nota 14 (se va cita MO); N. IORGA, *Istoria Bisericii Românești și a vieții religioase a românilor*, vol. II, Editura Saeculum I. O., București, 2012, p. 108 (El este singurul dintre cercetători care adaugă la nume și pe acela de Tismăneanul).

3 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 66-70; Pr. Niculae ȘERBĂNESCU, *Biserica Ortodoxă Română de la primele întocmiri creștine pe pământ românesc*, la Patriarhie, București, 2015, p. 542.

ricesc Nicolae Dobrescu.[4] Cu toate acestea, odată cu alegerea și numirea lui ca episcop al Râmnicului, mitropolitul sârb a pierdut prerogativele pe care le avea în Biserica din Oltenia, rămânând numai ca el să sfințească pe noul ales, în schimbul unei plăți oarecare.[5] Mai târziu, însă, Consiliul de război din Viena i-a interzis orice amestec în treburile Bisericii Române din dreapta Oltului.[6] Socotim potrivit să notăm că, ori de câte ori, Curtea a încercat să suprime din drepturile mitropolitului sârb asupra Bisericii Olteniei, Inochentie nu a protestat, deoarece i-a convenit această situație, aspirând către autonomia eparhiei sale.[7]

Patriot luminat. Păstoria lui la Râmnic s-a desfășurat însă în împrejurări destul de grele atât pentru el, cât și pentru toți păstoriții săi. Instalat episcop în locul răposatului Ștefan, s-a identificat cu aspirațiile credincioșilor, luptând cu multă dârzenie și curaj pentru păstrarea drepturilor Bisericii din Oltenia. Dând dovadă de un profund patriotism și responsabilitate, de o dragoste neclintită pentru Biserică, nu a dezarmat în fața amenințărilor Curții vieneze, care a dorit a-i restrânge tot mai mult drepturile. Pentru a-i înțelege mai bine activitatea pe care o va desfășura de acum înainte, precizăm că la 27 aprilie 1729, în urma raportului împuternicitului imperial Koch cu privire la averile mănăstirești, s-a emis un decret imperial, prin care se cerea o

Dând dovadă de un profund patriotism și responsabilitate, de o dragoste neclintită pentru Biserică, nu a dezarmat în fața amenințărilor Curții vieneze, care a dorit a-i restrânge tot mai mult drepturile.

situație amănunțită a veniturilor mănăstirilor închinate și domnești din Oltenia. Averile celor închinate urmau să fie luate de fisc, cum și în trecut, iar Administrația din Craiova trebuia să cerceteze pe cele domnești și să raporteze care au fost „prerogativele Domnilor în atari cazuri și ce s-ar putea păstra acum din ele fără să deștepte în țară nemulțumire sau repulsiune”.

Conform acestui decret împărătesc veniturile episcopului de Râmnic erau de 10.000 de florini, proveniți de la cele 30 de moșii și sate ale Episcopiei, de la oi și albine sau din sumele pe care protopopii din județe erau obligați să le dea: de la 100 până la 150 lei, pentru diferitele pedepse aplicate. Pe lângă aceștia, veniturile sale mai creșteau din banii luați la hirotonii sau la pronunțarea afuriseniilor, sentințelor și a altor acte judecătorești. În plus, episcopul taxa și mănăstirile, dar și preoții și diaconii, care trebuiau să dea așa numitul „plocon”, ce ajunsese la 3 taleri. Pentru „premutare”, ierarhul trebuia să dea domnitorului 5-6 pungi de bani pe an, un cal sau 100 de taleri, în locul lui, iar la Crăciun o cupă de argint, un covor turcesc și două piei de leopard. Prin acest decret, clerul era scutit de a mai da cuvenitul plocon episcopului, dar în schimb, preoții și diaconii erau supuși la biruri către fisc, asemenea celorlalți locuitori, pentru a se crea un nou venit tezaurului împărătesc. Pentru ierarh, actul prevedea să dea a treia parte a veniturilor sale, în primul an de episcopat, împăratului, dar cu grijă, astfel încât „credincioșii să nu fie apăsați

4 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 77-78.

5 † Atanasie MIRONESCU, *Sfânta Episcopie a eparhiei Râmnicului Noul Severin în trecut și acum*, Tipografia „Gutenberg”, Joseph Gobl, București, 1906, p. 128; În 1730, Moise Petrovici cere, mai mult ca o compensație pentru restrângerea jurisdicției sale, satele oltenești Oreavița și Balboșani, dăruite Mitropoliei Țării Românești de Constantin Brâncoveanu. Întrucât acestea au fost luate de fisc, după ocuparea Olteniei, cererea va fi reluată de succesorul său, Vichentie Ioanovici în 1732, dar Consiliul de la Viena refuză la 30 martie 1733. vezi Nicolae DOBRESCU, Istoria Bisericii..., pp. 80, 113-114.

6 Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 745.

7 Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 745, nota 23.

de cler, mai ales cu pedepsele în bani". Mergând și mai departe, întrucât „s-ar putea produce desgust în poporul ce ține așa de mult la clerul său, ori s-ar putea naște dispute între episcop și funcționarii fiscali, cu privire la încasarea acelei a treia părți a venitului, se va interzice mai bine episcopului ca să încaseze mai departe ploconul de la preoți și diaconi, mulțumindu-se acesta numai cu veniturile Episcopiei sale, cari și fără plocon sunt destul de mari, și nemaiavând să mai dea nicio «premutare»". În sfârșit, documentul punea în vedere oberdirectorului să fie atent ca numărul preoților și al diaconilor să nu crească peste măsură, iar celor ce se vor hirotoni în afară să nu li se permită a oficia în țară sfintele slujbe. De altfel, intenția Curții era să întrețină la Craiova 2-3 călugări catolici, din banii ce se strângeau de la clerul român, care să predea tinerilor „humaniora".[8]

Desigur, aceste încălcări și abuzuri au stârnit indignarea lui Inochentie, care a protestat cu energie, împreună cu egumenii mănăstirilor, intervenind prin scrisori la marii dregători din Oltenia. Astfel, la sfârșitul anului 1729 sau începutul lui 1730, împreună cu alți 14 egumeni și mai mulți preoți, a redactat un memoriu-protest către împărat, ca o replică la decretul amintit, prin care îi solicita să nu se mai amestece în administrația bisericească.

Trebuie notat că nemulțumirea sa provenea și din numirea egumenilor pentru locurile vacante, care urmau să fie propuși oberdirectorului de către Administrația din Craiova. Dintr-un act, dat la 8 noiembrie 1728, aflăm că, în primul an de păstorire, Inochentie se bucurase de dreptul de a propune oberdirectorului pe egumeni în așezămintele monahale. La această dată, ierarhul oltean a dat „cartea sa arhierească cuviosului igumen Kir Partenie ce au fost la sfânta mănăstire Strehaia, pe carele, cu știrea Măriei Sale gheneralului comandant, mai marelui nostru deregător baron de Tiș, l-am așezat igumen, la sfânta mănăstire Brâncoveni, în locul nostru, ca să aibă a stăpâni și a chivernisi toate acele ce vor fi ale sfintei mănăstiri, atât cele din lăuntru cât și cele din afară". Vlădica poruncește apoi tuturor călugărilor (preoți, monahi, diaconi și alți poslușnici) și pârcălabilor, sătenilor, țiganilor mănăstirii, să dea cinstea cuvenită și ascultare egumenului numit în toate treburile așezământului oltean.[9] Astfel, putem constata că nu a renunțat atât de ușor la dreptul său, protestând împotriva recomandării egumenilor de Administrație, întrucât cunoștea mai bine călugării decât cei în funcțiile civile și, ca atare, n-a vrut să-i recunoască pe cei recomandați, obiectând împotriva procedeului. De aceea, protestul lui a avut ca rezultat faptul că recomandații Administrației n-au fost numiți definitiv, ci numai provizoriu, „fiindcă episcopul stăruia ca să

8 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 82-85; Pr. prof. Gheorghe MOISESCU, Pr. Ștefan LUPȘA, Pr. Alexandru FILIPAȘCU, *Istoria Bisericii Române. Manual pentru Institutele Teologice*, vol. II (1632-1949), București, 1957, p. 190.

9 Nicolae DOBRESCU, I*storia Bisericii...*, p. 86, nota 3.

se numească numai cei recomandați de el”.[10]

Cu prilejul numirii unui egumen la Tismana și a altuia la Cozia, Inochentie a arătat că aceste mănăstiri aveau privilegiul *ab antiquo* de a-și alege singure egumenii din interiorul lor și dintre cei de neam românesc, nu străini. Astfel, la 4 septembrie 1730, el îi scria lui Wallis despre privilegiul pe care-l avea Mănăstirea Tismana, întărit cu afurisenie patriarhală, de a-și alege egumenul din interiorul ei, sau, în caz de boală, de la Cozia sau Bistrița. Din scrisoare, reiese că îi cunoștea pe toți călugării așezământului gorjean, „fiindcă și el a fost crescut acolo din tinerețea sa, și cu 28 de ani mai înainte (deci pe la 1702) el a fost făcut călugăr în această mănăstire, de care spune că îngrijește mult”.[11]

Nu trebuie neglijată nici scrisoarea trimisă oberdirectorului Olteniei de către consilierii ortodocși din Administrație, Vlasto, Băleanu și Pârșcoveanu, la 6 septembrie 1730, cu privire la numirea unui egumen la Tismana. Cei trei afirmă, ca și episcopul, că în așezământul oltean se poate găsi un călugăr capabil de a conduce mănăstirea, rugând pe Wallis să nu desființeze vechiul privilegiu prin care „sub blesteme înfricoșate se interzicea ca să se aleagă la Tismana ca egumen un străin”.[12]

La 11 septembrie 1730, noul oberdirector peste Oltenia, generalul Wallis, și consilierul cameral Andler arătau într-un raport către Curtea vieneză că, în trecut, în cazul vacantării unei mănăstiri, domnitorii români îl întrebau pe mitropolit cine ar fi vrednic pentru o asemenea responsabilitate, iar alegerea și confirmarea o făceau ei înșiși. De aceea, propuneau să i se dea episcopului – pentru a nu-și pierde respectul credincioșilor, care erau alipiți până la superstiție de cler – dreptul de a prezenta el trei candidați, dintre care oberdirectorul să aleagă unul și să-l instaleze, iar apoi să înștiințeze și Curtea. Raportorii aminteau că la Tismana era un privilegiu, întărit cu blestem, să se aleagă egumenul din sânul mănăstirii, iar când lipsea un călugăr apt și capabil, atunci putea fi adus un altul de la Cozia sau Bistrița. Dacă la mănăstirile domnești egumenii erau numiți de domnitori după placul lor, dar cu știrea episcopului, apoi de împărat, ca principe al țării, la celelalte ei lasă la latitudinea forurilor competente de a da ierarhului dreptul de a prezenta el pe egumen sau nu. Cât privește mănăstirile închinate, erau conduse de egumenii numiți de patriarhi, cu încuviințarea domnilor, cele private, de cei aleși și confirmați de ctitori sau de urmașii lor, iar la schituri, numirile aparțineau fie mănăstirilor mai mari, fie întemeietorilor.[13]

Conflictul dintre episcop și Administrație s-a adâncit cu ocazia numirii unui egumen la Cozia, unde exista deja un privilegiu, întărit prin afurisenie, de a nu se alege starețul decât din mănăstire. Deoarece murise egumenul, în străvechea ctitorie voievodală, Wallis a dispus să se facă inventarul, pe care urma să-l trimită la Curte. Pentru a nu crea mari neînțelegeri, uneori el numea cu titlu provizoriu pe cei recomandați de Administrație, alteori accepta recomandarea episcopului, numindu-i cu titlul de vicari ad-interim, fără să le dea vreun decret. Între vicarii ad-interim pomenim pe călugărul Iosif, nepotul episcopului Damaschin, numit la mănăstirea Motru, la inițiativa lui Inochentie. Împotriva acestuia, Administrația a protestat de mai multe ori, aducând „acuzațiuni față de grabnic răposatul episcop al Râmnicului, Ștefan”, fapt pentru care generalul Wallis a cerut un raport episcopului Inochentie.

10 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 86-87.

11 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, p. 88.

12 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, p. 89.

13 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 87-88.

Pentru a clarifica numirea egumenilor la mănăstirile domneşti, Curtea vieneză a dat un rescript la 11 aprilie 1731, care prevedea ca Administraţia să propună candidaţii, iar alegerea să o facă, în numele împăratului, oberdirectorul. La cele închinate, prezentarea urma să o facă mitropolitul sârb, care alegea un candidat, ascultând însă de recomandările Administraţiei. Cât priveşte mănăstirile private, se proceda ca şi până atunci, iar la Tismana urma să se ţină cont, de asemenea, „de privilegiile ce are, cum şi de modul de numire de până atunci". Prin urmare, Inochentie era înlăturat cu totul de la actul recomandării şi numirii egumenilor.[14]

Fire puternică şi tenace, acesta nu se descurajează şi la 4 septembrie 1730 intervine la generalul Wallis în privinţa scutirii preoţilor şi a diaconilor de dări, precum se întâmpla şi în Serbia. Cu această ocazie, îşi ia angajamentul să nu fie mai mult de doi preoţi şi un diacon la o biserică şi să nu se mai hirotonească în viitor preoţi, decât unde va fi lipsă şi unde locuitorii vor veni şi se vor obliga să plătească ei darea pentru hirotonie. Ca urmare a raportului înaintat Curţii de către Wallis, la 10 octombrie 1730, se aprobă scutirea clerului, „dar cu condiţia ca să plătească în locul lor locuitorii". Astfel, dispoziţiile date de Curtea de la Viena până acum îl nemulţumeau atât pe episcop, cât şi pe egumeni şi credincioşi.[15]

După ce în mai 1731, s-a întors de la Carloviţ, unde însoţit de doi egumeni participase la alegerea mitropolitului Vichentie Ioanovici în locul răposatului Moise Petrovici, la 20 iunie 1731, scrie generalului Wallis că a văzut cum în diecezele Timişoara, Arad, Caransebeş, Buda etc., episcopii, egumenii, preoţii şi diaconii petrec în pace, bucurându-se de vechile privilegii acordate, „pe câtă vreme în Oltenia clericii sunt supăraţi, turburaţi". Ca atare, el va cere pentru credincioşii din Oltenia un tratament egal cu al celorlalţi ortodocşi din ţările Casei de Austria, „şi nu ceva mai mult decât s-a dat acelora".

Tot în acea zi, 12 egumeni i-au trimis oberdirectorului un memoriu în numele tuturor egumenilor, prin care-i cereau ca nimeni din statul politic să nu aibă vreun amestec în Biserică şi să provoace tulburări, iar socotelile egumenilor şi numirea lor să se facă prin episcop, cum a fost din vechime, şi „să revină la vechile uzanţe ale ritului lor, garantate de Majestatea Sa".[16]

La 14 iulie 1731, Inochentie intervine din nou, aducându-i la cunoştinţă generalului că, la Craiova, Curtea din Viena ar fi dat ordin ca episcopul să nu mai dispună peste mănăstiri şi să nu mai fie întrebat la numirea stareţilor, ci acest drept să-i revină Administraţiei. Întrebând „de ce a mai fost făcut el episcop, dacă aceste atribuţiuni i se iau şi se dau Administraţiei", îi

14 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 90-91.

15 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 92-94.

16 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, p. 95.

cere, apoi, în numele egumenilor, să se păstreze „uzanța de până atunci”.[17]

Drept răspuns, în urma acestei scrisori, Wallis trimite episcopului rescriptul Curții din 11 aprilie 1731, cu privire la mănăstiri. La rândul său, printr-o scrisoare de mulțumire, trimisă în prima parte a lunii august a aceluiași an, Inochentie îi aduce la cunoștință „Exelenții Sale” că „pe vremea Domnilor era cu totul altă rânduială, în ce privește mănăstirile, decât aceea pe care o spune rescriptul”. Astfel, dacă se vacanta vreo mănăstire domnească, chiriarhul alegea dintre călugări pe cel care-l știa capabil, apoi îl prezenta domnitorului, care-l întărea cu decret. Pe de altă parte, la cele dependente de Patriarhie era anunțat mai întâi patriarhul, care apoi permitea mitropolitului sau episcopului de a numi în locul vacant un călugăr sau desemna el însuși pe cineva, iar domnitorul îl confirma pe egumenul candidat prin decret. În mănăstirile ctitorite de boieri sau de alți credincioși, ierarhul, cu știrea mitropolitului, alegea un călugăr bun, care pe urmă era confirmat de domnitor.

În urma acestei scrisori, Wallis și Rebentisch i-au trimis un alt raport împăratului, la 20 august 1731, sfătuindu-l să nu scoată clerul și episcopii din vechile obiceiuri, mai ales acum când mitropolitul nu mai stă în țară, ci mai degrabă să-i acorde episcopului, în parte, dreptul de a participa la alegerea stareților și administrarea mănăstirilor ca în trecut. De reținut faptul că, înainte de a trimite documentul, generalul vizitase Oltenia, fiind întâmpinat de Inochentie și egumeni cu diferite solicitări în favoarea Episcopiei și a mănăstirilor. Printre altele, el cerea să fie ajutat în privința dijmei de vin, ce i se cuvenea, din dealul Drăgășanilor, pe care unii nu voiau să i-o dea, despăgubirilor pentru fânul Episcopiei, luat de miliție cu forța, scutirii a 24 de persoane și, nu în ultimul rând, opririi comandantului din Râmnic de a mai pescui în Olt și în lacul vecin, care aparținea Bisericii. Toate aceste plângeri, împreună cu jalbele stareților, au fost înaintate împăratului de generalul Wallis și Rebentisch, care solicitau „ca Administrația să fie îndepărtată de la afacerile bisericești, ca supravegherea la alegerea egumenilor și la luarea socotelilor să se dea – spre o mai mare încredere – Oberdirectorului, nu unuia din Administrație”.[18]

Deoarece nu a primit niciun răspuns, la 27 decembrie 1731, Inochentie a trimis o altă scrisoare lui Wallis, în numele întregului cler și al boierimii, în care arată că: „dorința tuturor fusese ca să scape de jugul păgân și să treacă sub stăpânirea creștinească a Casei de Austria, în care cu toții își pusese speranțele [...] Dar de la un timp încoace încep să vadă – în contra așteptării lor – că lucrurile lor, ale provinciei și boierimii se întorc înspre

17 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, p. 96.

18 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 97-100.

rău și nu cunosc sursa unui astfel de rău și le este teamă ca răul să nu crească mai mult prinzând rădăcini și mai mari...".

În urma intervenției celor doi raportori, Comisiunea neoacquistică a deliberat asupra diferitelor cereri făcute de Inochentie și egumeni, în ședințele ei de la sfârșitul anului 1731 și începutul lui 1732, fără însă să rezolve definitiv solicitările. Ca urmare a acestor demersuri, la 31 iulie 1732, Curtea i-a trimis un rescript lui Wallis, privitor la toate plângerile episcopului de la Râmnic, prin care unele cereri i-au fost refuzate, Austria nevrând a-și pierde din tezaurul mănăstiresc. Astfel, s-a hotărât ca alegerea stareților din mănăstirile închinate și domnești să se facă în prezența unui comisar al guvernului și a ierarhului sau, „pentru ca episcopul să nu-și tragă din aceasta un drept perpetuu, să participe, în numele episcopului, odată un egumen, altădată altul". În cele private, ctitorii urmau să își păstrează drepturile lor. Supravegherea ce revenea domnitorilor este preluată acum de împărat, care o lasă guvernului local, excluzându-se participarea episcopului. În privința privilegiilor, clerul urma să le prezinte pe rând înaintea celor împuterniciți, spre a le confirma, iar donațiile către mănăstiri „nu trebuie considerate ca privilegii formale, ci numai donațiuni temporale făcute de Domni, argumentând că Domnii, ca administratori provizorii ai provinciei, nu puteau să facă donațiuni, nici să acorde privilegii perpetue".[19] Acele plângeri ale ierarhului despre dijma din Drăgășani, precum și ale stareților – că miliția le luase fânul, le folosea morile, le luase veniturile moșiilor și că unor mănăstiri li se înstrăinaseră proprietățile - au fost trimise Administrației ca să hotărască asupra lor. În cele din urmă, rescriptul admitea să se acorde scutire celor ce lucrau la mănăstire, dar numai celor ce veneau din Turcia și numai în primul an, iar pentru supravegherea clerului, Curtea vieneză considera necesară „instituirea unei prime instanțe (Administrațiunea), de natură mai mult informatoare în ce privește alegerea egumenului și gospodăria mănăstirilor".[20]

În mod deosebit trebuie să consemnăm că Inochentie nu s-a mulțumit doar să scrie și să protesteze împotriva încălcărilor prerogativelor sale episcopale și a drepturilor mănăstirilor din eparhie, ci s-a plâns și în congresele bisericești despre abuzurile pe care Austria le făcea Bisericii sale. Astfel, în 1730, el a participat la Congresul de la Belgrad, în calitate de membru al ierarhiei ortodoxe din țările supuse Casei de Austria, fiind numit „Innocentius Basilievici", după cum probabil se iscălise în actele

19 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 101-103, 114-115 (Întrucât în 1734, a murit la Craiova un misionar de la Patriarhia din Ierusalim, Paisie, sau un alt călugăr grec cu același nume, s-a dispus să nu mai fie lăsat în Oltenia niciun călugăr ortodox din Țara Românească sau din Turcia. Călugării greci însă, veniți după milostenii și după recâștigarea pierderilor suferite, au venit și mai târziu, cu toată interdicția pusă, precum este cazul lui Dionisie Protosinghelul în 1735).

20 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, p. 104.

întrunirii. La un alt congres, desfășurat tot la Belgrad, în noiembrie 1732, a protestat împotriva nedreptăților ce se făceau episcopiei sale, plângându-se împotriva Administrației, „care se amestecă în jurisdicțiunea sa bisericească". Cu această ocazie, și clerul românesc s-a plâns de Wallis, „care își permitea impietări în administrațiunea bisericească", dar fără niciun rezultat. Din acest motiv, cerea ca și preoții români să se bucure de privilegiile pe care le aveau ceilalți clerici aflați sub jurisdicția mitropolitului sârbesc.

Cu toate neajunsurile survenite, la 15 august 1733, Inochentie a primit permisiunea din partea Consiliului de război pentru a merge la Viena, ca să prezinte plângerile sale împotriva cârmuirii austriece care îi restrângea autoritatea.[21] Prin această energică activitate, de apărător al drepturilor Bisericii din Oltenia, el a scris o pagină de aur în lupta îndârjită împotriva noilor stăpânitori, a asupririi și jafului austriac, precum odinioară Damaschin, iar mai apoi Climent, în timpul căruia aceste ținuturi au fost realipite la Țara Românească, așa cum fuseseră cu 21 de ani înainte.

Îndrumător al vieții bisericești. În același timp, Inochentie s-a îngrijit de pregătirea clerului. Văzând starea tristă în care se aflau preoții și diaconii din eparhia olteană, le trimite, în 1731, o circulară, care conținea felurite îndrumări cu privire la buna desfășurare a misiunii lor, „după cum poruncește sfânta pravilă, să să cinstească casa lui Dumnezău, întru care însuși stăpânul nostru Is. Chr. lăcuiaște și să proslăvește și pre sine însuși jirtvă făr de sânge pe sfântul prestol prin mâinile preotului, Tatălui sfânt să aduce, pentru ertare păcatelor sale și a tot nărodul creștinesc, la care orânduială și cercare, iată că s-au rânduit cuviosul (cutare) cu bună încredințare cătră noi și cu frica lui D-zău să fie purtători de grijă la aceasta, să vază cu ochii vasele beserecești. 1) Sfântul antimis să fie cu sfinte moaște, pe sfântul prestol. 2) Și sfântul potir să nu fie spart, ca să curgă sfântul sânge, nici să fie de lemn sau de lut, ce să fie de argint poleit cu aur, sau de cositori. 3) Sfântul discos sau sfânta lingură să nu fie de lemn. 4) Și sfânta zvezdă (stea) să nu fie de ceară, ce să fie toate precum mai sus s-au zis de argint sau de cositori. 5) Sfântul burete să nu fie soios. 6) Sfânta copie să fie de her fără plăsele, iar să nu fie cuțit. 7) Sfânta precestanie de peste an să vază, să fie sfărâmată și uscată frumos, iar să nu fie agnețul întreg sau muced, și să să ție în sfântul oltari (iară nu acasă). 8) Pre sfântul prestol să să ție sfânta pricestanie și sfânta evanghelie și sfânta cruce și lyturghia, iar alte cărți să nu să mai pue. 9) Și să nu slujască sfânta lyturghie fără lumânare la sfântul prestol și la proscomidie. 10) Și sfânta teplotă să nu să pue rece în sfântul potir, ce să fie caldă. 11) Și să nu îndrăznească preotul

21 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, p. 109.

să slujască sfânta lyturghie cu agneţul, care va fi beşicat, nici cum, ce să fie întreg. 12) Şi păhăruţele de soedinenie (împreunare), să nu iasă din sfântul oltari. 13) Aşişdere şi alte odora ale sfintei besereci din lăuntru să să vază, şi să fie toate iscusite după cinste sfinţeniei. Lângă aceste vă dăm iarăşi mare poruncă preoţilor şi diiaconilor, să citiţ psaltire la beserecă întru auzul a tot nărodul, iar să nu să citească în taină nicidecum, că veri-care să nu fie căzută. 14) Şi să nu fie sfintele cruci căzute de pe beserecă. 15) Şi podgradiia beserecei preot sau diiacon să va afla că citeşte psaltire în beserecă în taină, acela să va canoni de la noi cu canon beserecesc, aşijdere şi toată slujba sfintei besereci să o faceţi pe deplin, şi sfintele canoane să să cetească pe rând (când nu să vor cânta), iar nu câte doao odată, şi în toate Duminecile şi la sfintele sărbători, să nu trecă să nu slujască sfânta lyturghie sau cazaniia, iar în celelalte zile, când nu va sluji sfânta lyturghie, să să citească ceasurile la beserecă în toate zilele, cu apostolul şi evanghelia, nici cum să nu rămâe besereca făr ceasuri, (şi alte porunci şi învăţături besereceşti, care vă s-au dat în cărţile de protopopie, în toate judeţele, de toate să fiţ purtători de grijă, să împliniţ precum acolo învaţă). 16) Şi besereca să fie îngrădită bine cu bolovani sau stobor sau cu gard, să nu intre vite să calce mormânturile creştinilor. 17) Şi fieşte-care preot să să cerce de acest al nostru credincios trimis, să-l vază cum slujaşte sfânta lyturghie, şi toată orânduiala sfintei besereci, şi cum blagosloveşte sfintele taini. 18) Şi să să vază toate cărţile, pe care face slujba sfintei besereci. 19) Şi la fieşte-care preot şi diacon să să caute să aibă carte de hirotonie de la arhiereul lor. 20) Şi fieşte-care preot să aibă carte de duhovnicie de la arhiereul locului, iar care nu va avea carte de duhovnicie şi de hirotonie, nu va ave blagoslovenie nici să duhovnicească, nici să slujască sfânta lyturghie, până nu va veni la noi să-şi ia carte şi blagoslovenie. 21) Şi fieşte-care preot şi diiacon, să să radă puţintel în vârful creştetului, care închipuiaşte cununa de spini a Domnului Chr., iar să nu îndrăznească a sluji sfânta lyturghie, fiind neras în vârful creştetului, după cum porunceşte sfânta pravilă cap. 53, list 44. Şi iar poruncim, fieşte-care preot şi diiacon, pentru cinste darului şi a preoţiei lui să-ş facă haine de postav, şi să poarte haine albe şi opinci, ca să să osebească cinste portului preoţesc de oamenii cei proşti, pentru să nu să micşoreze cinste darului preoţesc cu portul ţărănesc. Şi iar vă dăm poruncă fieşte-căruia preot şi diiacon, să aveţ învăţa de rost, cele sfinte şapte taini besereceşti, să puteţ da răspunsul când vă vom întreba, că mare cercare va să fie pentru aceasta, şi pentru toate cele însemnate aici să fiţ cu mare grijă, că aceste spre folosul şi învăţătura voastră v-am arătat, ce să nu fiţ nebăgători de samă, ca să puteţ dobândi dar şi răsplătire bună de la Dumnezău, şi de veţ păzi şi veţ înmulţi aceste talanturi, care vâ s-au încredinţat, să credeţ că v-eţ auzi acel dulce glas al lui Chr. Dumnezău,

«slugă bună și credincioasă, preste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune, intră în bucuriia Domnului tău», al căruia dar și milă, rugăm, ca să fie cu milostivele voastre cu toț și fiț blagosloviț".[22] Astfel, în calitate de păstor sufletesc, îi sfătuiește, printre altele, să aibă grijă ca: obiectele de cult să fie bine îngrijite (potirul, discul și steaua să fie de argint poleit cu aur, nu de lemn sau de lut, copia să fie de fier, sfântul burete să nu fie soios, iar antimisul să aibă Sfinte moaște), Sfânta Împărtășanie pentru bolnavi să fie păstrată în bune condiții, să nu se slujească fără lumânare aprinsă pe sfânta masă și la proscomidie, Sfânta căldură să nu se pună rece în potir, ci călduță, preoții să învețe cele Șapte Taine, iar biserica să fie îngrădită cu gard, stobori sau bolovani, ca să nu calce vitele peste morminte. Totodată, le pune în vedere că un trimis al său îi va inspecta pentru a vedea dacă slujesc Sfânta Liturghie și celelalte rânduieli după regulă, de ce cărți se servesc la slujbe și dacă au cărți de hirotonie.[23] Privitor la tunderea părului, s-a susținut în istoriografie că a dispus această măsură mai mult sub influența și forța stăpânirii austriece, întrucât era un bun ortodox, după cum însuși arată într-o scrisoare, trimisă obștii șcheiene, la data de 10 decembrie 1732.[24]

Ctitor de locașuri sfinte. În aceeași măsură, episcopul Inochentie s-a interesat și de starea bisericilor și mănăstirilor din cuprinsul eparhiei. Pe lângă faptul că a hirotonit preoți și diaconi și a călugărit tineri pentru viața monahală, a sfințit și numeroase locașuri de cult. Ne gândim la așezămintele din parohiile vâlcene: Vlădești-Țânțulești, Teiuș, Șirineasa, Titireciu, Mlăceni, Sacoți, Bisericа-Zătreni, Popești-Bălcești, Cornetu, Cireșu, Poienari, Câinenii Mici, Bodești, Vătășești, și nu în ultimul rând Buda și Copăceni (Valea Răii) din Râmnicu Vâlcea, care apar în diferite rapoarte și anuare ale Episcopiei Râmnicului ca biserici de mir sau ca schituri și mănăstiri.[25] La acestea se adaugă și reședința episcopală, „destul de ruinată", care, în anul 1731, va intra în planurile austriacului Johann Weiss pentru reparații.[26] Nu este exclus ca biserica de cimitir a mănăstirii Frăsinei, cu hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul", să fie înălțată tot cu binecuvântarea ierarhului oltean.[27] De asemenea, nu trebuie să trecem cu vederea bisericile din Pleșoiu, Strejeștii de Jos și Perieți, în județul Ot, sau Văleni-Podgoria și „Sfânta Treime" din Pitești, județul Argeș.[28] Presupunem că și alte biserici zidite în timpul păstoririi lui, în județele Dolj, Gorj și Mehedinți, au fost sfințite tot de el. Ca un omagiu peste veacuri, chipul său se păstrează și azi zugrăvit în pronaosul bisericii din satul Teiuș, comuna Bunești, județul Vâlcea.

Bun administrator. Pe lângă toate acestea, el a avut grijă de bunăstarea bisericilor din eparhia sa și, ca un neîntrecut și harnic gospodar, a mărit averea Episcopiei cu mul-

22 Sterie STINGHE, *Istoriia beserecei Șcheilor Brașovului (manuscript de la Radu Tempe)*, Editura Ciurcu & Comp., Brașov, 1899, pp. 105-108.

23 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, p. 110.

24 Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 748, nota 44; Autorii *Manualului de Istoria Bisericii Române* susțin că: „De la Vichentie Ioanovici, ales mitropolit în 1731, aduse porunci ca preoții să poarte tonsură, haine de postav și cizme". vezi Gheorghe MOISESCU et alii, *Istoria...*, p. 190.

25 Pr. dr. Laurențiu RĂDOI, *Vâlcea, vatră de cultură și spiritualitate românească*, Editura Alma Mater, Sibiu, 2012, pp. 151-450 (cu bibliografie).

26 Alexandru A. VASILESCU, „Descrierea și proiectele de fortificație a mănăstirilor mai însemnate și a locurilor strategice din Oltenia întocmite în 1731 de inginerul maior Johann C. Weiss", în *Arhivele Olteniei*, an. VII (1928), nr. 37-38, p. 251.

27 *Istoricul sfintei mânăstiri Frăsinei*, 2009, p. 5; Teodor DĂNĂLACHE, *Schitul vechi din Frăsinei*, https://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri/schitul-vechi-frasinei-128401.html, accesat la 24 iulie 2018.

28 Pr. Dumitru SANDU, *Eparhia Râmnicului și Argeșului. Monografie*, Râmnicu Vâlcea, 1976, pp. 391, 499, 577, 596, 733.

te moșii, vii și danii, de la diverși credincioși. Din rodnica sa activitate, pe care a desfășurat-o în cei șapte ani, reținem că, la 12 ianuarie 1730, a cumpărat moșie în hotarul „Bărcaciului ot Cernișoara ot sud Vâlcea" de la Dumitrașcu Lădescul și fratele său Lazăr, la 8 aprilie 1730, de la Danciul Fluerătoriul din Berești, tot în hotarul Bărcaciului și în „Modoia sud Vâlcea", de la Ilie, fiul Pârcălabului de la Modoia, la 12 septembrie 1730, în hotarul „Bicoiului, pe apa Cernișoarei ot sud Vâlcea", de la Dumitrașcu Lădescu și fratele său,[29] la 2 septembrie 1731, în hotarul „Buzdugilor" de la „Iana femeia răposatului Călin ce am șăzut la vel Ocnă", la 15 noiembrie 1732, în „Buneștii județești" de la „Constantin, feciorul Gheorghini fata popi Vladului din Buneșți",[30] iar la 20 noiembrie 1732, tot în „Buneștii județești" de la Iana, soția lui Călin.

Potrivit altor documente din Condica Episcopiei Râmnicului, la 6 martie 1732, vlădica a cumpărat de la „Nicola Potoica Neguțătorul din Râmnic" o vie, „însă cu moșia din prejur", din Bogdănești, la 1 august 1732, un loc în Râmnic, „de după episcopie", de la „Ecaterina Monahia care m-au chiemat pre mirănie Creața", la 28 februarie 1732, „o seliște de casă după ograda episcopiei" de la „Popa Ștefan" și, în sfârșit, la 24 aprilie 1734, „puțintică moșie ce se chiamă Bicoiu în selișteа satului sfintei episcopii Modoia" de la „Mărin Bicoiul, dinpreună cu feciorii miei, anume Dragomir, i Vladul, i Neacșul, i Gherghie". De asemenea, la 8 noiembrie 1729, a primit ca danie de la Șărban Căpitan, fiul lui Dumitru Logofăt Grozav din Balși, „casa și cu vadul de moară în Olteț și biserică", „cu toată a lui parte de moșie", iar mai târziu, la 26 iunie 1734, a obținut în folosul Episcopiei o carte a Administrației, care îi întărea stăpânirea peste țiganii dăruiți de „Marta Monahia", ce în mirenie se numise „Mihalcea soția lui Tănasie Comisul Sărăcinescul", și pe care acum îi reclama „Dionisie egumenul de la Hurez".[31] Deși nu știm mai multe amănunte, ierarhul a mai primit o casă și un loc la Craiova de la preoteasa Ilinca.[32]

Interesant ni se pare documentul prin care David, Pârvul, Ioan, Vasile și Gheorghe din Buneșți s-au plâns Administrației că un om de la Ocnă a vândut o moșie, ce nu-i aparținea, lui Inochentie, cu „sloți 30 pe stânjeni 60". Drept urmare, la 22 iunie 1734, Administrația i-a dat poruncă episcopului de la Râmnic să se dea moșia proprietarilor ei: „Prea cinstite și iubitorule de D-zeu Sfinția ta păr., Episcoape al Râmnicului. De este precum jelește, ca acel om care au vândut Sfinției tale acea parte de moșie, nu au

29 Atanasie MIRONESCU, *Sfânta Episcopie...*, p. 132; Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 748.

30 T. G. BULAT, *Contribuțiuni documentare la istoria Olteniei. Secolul XVI, XVII și XVIII*, Râmnicu-Vâlcea, 1925, pp. 30-31; Mihai MANOLACHE, Viața și activitatea..., p. 748.

31 Atanasie MIRONESCU, *Sfânta Episcopie...*, p. 133.

32 Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 748.

avut treabă și este a acestui care jelueşte, lasă moşia în pace ca să o stăpânească și caută bani la acel om care au vândut rău, că acesta nu este dator, pe care Sfinția ta îl odihnești ca să nu mai aibă a jelui”.[33]

Având în vedere toate aceste cumpărături și danii, ca și faptul că moștenise eparhia de la înaintașii săi cu multe datorii și lipsuri, s-a considerat că meritul lui, de bun chivernisitor al bunurilor gospodărești, este de necontestat.[34]

Activitatea culturală. Deși a păstorit în vremuri grele, „fire întreprinzătoare fiind”, Inochentie a acordat o atenție cuvenită și activității editoriale. Pentru că la Râmnic, „tiparnița era o improvizație relativ rudimentară”, s-a preocupat de așezarea ei pe „temeiuri noi și mai perfecționate”. În acest scop, și-a îndreptat atenția spre centrul tipografic de la Sibiu, cerându-i sprijinul meșterului sas Peter Barth, întemeietorul unei adevărate dinastii de tipografi. După repetate chemări, acesta a venit la Râmnic în primăvara anului 1730 pentru a supune instalația tipografică unei revizii generale și a face propuneri pentru perfecționare. Din păcate, Barth s-a dovedit incapabil să realizeze „litere care să placă” și să execute lucrarea în mod satisfăcător, astfel încât s-a ajuns la un lung proces în fața tribunalului din Sibiu. Nici el și nici armurielul Christian Witsch, colaboratorul său, „n-au izbutit să răspundă intențiilor frumoase ale unui episcop, care nu a precupeţit bani și stăruință, numai să obțină lucru bun”. Pe lângă paguba suferită, privind arvuna de 30 florini dată lui Barth, vlădica a văzut ruinându-se frumosul lui plan de renovare a tipografiei. Cu toate acestea, până la moartea sa, a scos din „vechiturile de chirilică uzată, rămase moștenire de la Damaschin”,[35] câteva cărți, între care unele traduceri ale înaintașului său, necesare bisericilor românești din toate provinciile.

Ca vrednic urmaș al lui Damaschin, acest „cleric învățat și zelos pentru cultură”, după cum îl numea Nicolae Iorga,[36] își are meritul său incontestabil, supraveghind apariția cărților și suportând toate cheltuielile de tipărire. După cum însuși avea să mărturisească, în întreaga sa activitate cărturărească, a fost preocupat pentru tipărirea „în limba noastră rumânească cea de moșie”, necesară tuturor provinciilor românești, „măcar că acum de o vreme încoace ceva s-au mai luminat cu tălmăcituri în limba noastră [...] că mai înainte cu limba elinească și cu slovenească să îndes-

33 T. G. BULAT, *Contribuțiuni...*, pp. 32-33.

34 Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 748.

35 Virgil MOLIN, „Tiparnița de la Râmnic în timpul episcopului Ioanichie. Încercări de înnoire în anii 1730-1732”, în MO, an. XV (1963), nr. 3-4, pp. 191-196.

36 N. IORGA, *Istoria literaturii românești de la 1688 la 1780*, vol. II, Editura Librăriei Pavel Suru, București, 1926, p. 577; Barbu THEODORESCU, „Circulația vechii cărți bisericești – Contribuții la un catalog cumulativ”, în *Biserica Ortodoxă Română*, an. LXXIX (1961), nr. 1-2, p. 174; Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 749.

Datorită osârdiei sale, în 1730 a ieșit de sub tipar prima carte, un *Molitvelnic*, în limba română.

tuliia".[37] Scopul urmărit prin traducerea acestor lucrări l-a consemnat și în prefața uneia dintre ele: „văzând această eparhie a patriei noastre lipsită de comoară ca aceasta, care iaste foarte trebuincioasă sfintei biserici a răsăritului, am socotit dară și eu, cu ce mijlocire aș putea înmulți talantul stăpânului meu cel dat mie".[38] Din relatările unui ofițer austriac care a vizitat Oltenia în acea epocă, aflăm că „toată învățătura preoților nu stă în alta decât în a ceti și scrie puțin și anume cu slove românești în limba slavonă, din care mai adesea, ba mai totdeauna, nu înțelege nicio boabă".[39] Astfel, folosindu-se din plin de traducerile din slavonește și grecește ale înaintașului său, Inochentie a adus o prețioasă contribuție la unitatea și dezvoltarea limbii noastre literare.

Datorită osârdiei sale, în 1730 a ieșit de sub tipar prima carte, un *Molitvelnic*, în limba română. Din titlu se vede că a fost tipărită, „cu nevoința și cu toată cheltuiala a preasfințitului și de Dumnezeu iubitorul chir Inochentie, episcopul Râmnicului", la 1 februarie, de Ieremia Atanasievici. În prefața, semnată de el însuși și adresată mitropolitului Moise Petrovici, spune că și-a povățuit turma „prin mare, prin pustie, prin turburate vremi și răzmirițe", până când „fiește căruia în țara și în patria sa i-ai făcut odihnă", îngrijindu-se „a rămânea fiește care întru ale sale rânduiale și obiciaiuri pravoslavnicești". Pentru a veni în sprijinul păstoriților, „întâi am pus în cuget grija sfintelor Beserici din eparhia smerenie mele și văzându-le prea lipsite de trebuincioasele cărți în limba noastră cea de moșie [...] Am socotit a îmbogăți sfintele Beserici cu înmulțirea sfintelor cărți în limba patriei noastre rumânești, și socotind, ce ar fi mai de folos și mai de trebuință, mai întâi am aflat mai multă lipsă la Evhologhion, adică de Molitvenic, și nu numai în eparhia noastră ci și într-alte osibite locuri ce s-au obicinuit cu aciastăș limbă a să îndestuli, măcar că s-au mai tipărit de acest feliu de cărți, dară sunt puține și nu-s de ajuns". Cartea cuprinde câteva ornamente și gravuri, printre care scena botezului, a cununiei și maslului.[40]

Șirul cărților de cult a continuat la 1 iulie 1731 cu un *Ceaslov*, slavo-român, „ce are în sine slujba de zi și de noapte, acum într-acesta chip tipărit în sfânta episcopie a Râmnicului, cu nevoința și cu toată cheltuiala a preasfințitului și de Dumnezeu iubitorului chir Inochentie, episcopul Râmnicului". Meșterul acestei tipărituri, Ieremia Athanasievici, a impri-

37 Aurelia FLORESCU, *Gravura Râmniceană (1705–1827)*, Craiova, 1998, p. 17.

38 Ioan BIANU, Nerva HODOȘ, *Bibliografia românească veche. 1508–1830*, tom. II, 1716-1808, Editura Academiei Române, București, 1910, p. 44 (se va cita BRV).

39 Barbu THEODORESCU, *Circulația vechii cărți bisericești...*, p. 174.

40 BRV, pp. 38-40; Aurelian SACERDOȚEANU, „Tipografia Episcopiei Râmnicului (1705–1825)", în *MO*, an. XII (1960), nr. 5-6, pp. 317-318.

mat textul în limba slavonă, iar tipicul în românește.[41] Cele 196 de foi nenumerotate au titlul încadrat cu ornamente de compoziție tipografică. Pe verso se află o gravură reprezentând pe Iisus Hristos ca stăpânitor al lumii, având în dreapta pe Maica Domnului, iar în stânga pe Sfântul Ioan. În fața Paraclisului Precistii, adică la f. 147v., este o altă gravură înfățișând pe Fecioara Maria cu Iisus în brațe. Despre acest *Ceaslov*, Daniela Bratu, care l-a descris, spune că „este o retipărire a celui de la București", publicat în același an sau chiar mai înainte, dacă se ține cont că „în Țara Românească nu au apărut în același an două cărți identice, ci la ani apropiați".[42]

La 20 iulie 1731, același iscusit tipograf a imprimat un „Triodion acum întâi într-acest chip tipărit în sfânta episcopie a Râmnicului și desăvârșit mai luminat în limba rumânească așezat". Din predoslovia celor 425 de foi, adresată mitropolitului Vichentie Ioanovici, aflăm motivul tipăririi acestei lucrări: „acum de nou, adică dintâi l-am tipărit pe limba rumânească [...] văzând această eparhie a patriei noastre lipsită de o comoară ca aceasta, care este foarte trebuincioasă sfintei biserici a răsăritului [...] fiindcă de alte cărți în limba noastră s-au mai tipărit, iară această carte până acum mai nainte din tipografie nu s-au dat în lumina limbei noastre cei românești să se fi tipărit, precum nici într-alte părți, unde se află patria românească nu s-au mai tipărit, ci până acum cu limba elinească și slavonească se îndestula și această limbă românească". Semnificative sunt și mărturisirile de la sfârșit, care arată că „acestu Triod ce l-am tipărit acum întâi pre limba rumânească aici în Sfânta Episcopie a Râmnicului l-am așezat în stihuri și în cuvinte, după cum au tălmăcit întru Dumnezeu răposatul chir Damaschin episcopul Râmnicului, nimica schimbând cuvintele. Iar tipicul cu toată învățătura lui, l-am așezat și am urmat Triodului celui moschicesc, precum am găsit acolo, care este tipărit în zilele împăratului Ioan Alexievici la leat 7191". După aceste cuvinte, tipograful își cere iertare pentru greșelile de tipar, zicând: „Că precum iaste cu neputință ceriul a să vedea fără nori, așa și tiparul fără greșeală".[43]

Vrednic de menționat este și faptul că în 1735 este semnalată o altă ediție a *Triodului*. Dumitru Șandru se îndoiește de existența lui, iar Aurelian Sacerdoțeanu precizează că „e mai probabil să fie cel din 1731". Și tot el continuă: „este nesigur dacă a existat, deoarece în ediția din 1761 se spune că s-a tipărit «a doua oară»".[44]

Cert este că, la 1 decembrie 1733, de sub teascurile tipografiei din Râmnic a ieșit o altă carte intitulată: „Sfintele și dumnezeeștile liturghii a celor dintru sfinți părinților noștri, a lui Ioan Zlatoust, a lui Vasilie cel Mare și a prejdesvesteniii". Cele două foi + 270 de pagini tipărite în românește de Vladul Gherghievici, „cu nevoința și cu toată cheltuiala a preasfințitului și de Dumnezeu iubitoriului chir Inochentie, episcopul Râmnicului", îl au diortisitor pe preotul Ivan Făgărășanul".[45] Referindu-se la această Liturghie, Nicolae Iorga afirmă că „reproduce desigur cartea de același fel care ieșise la București în 1728", desigur cu multe îmbogățiri de limbă.[46]

Tot lui Inochentie îi aparține un *Catavasier* de peste 320 de foi nenumerotate, tipărit în

41 BRV, p. 41; Aurelian SACERDOȚEANU, *Tipografia Episcopiei...*, p. 318; Mihai MANOLACHE, Viața și activitatea..., p. 750.

42 Daniela BRATU, „Contribuții la Bibliografia românească veche", în *Studii Teologice*, an. IX (1957), nr. 9-10, pp. 741-742.

43 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, p. 112; BRV, pp. 43-45; Aurelian SACERDOȚEANU, *Tipografia Episcopiei...*, p. 318.

44 Aurelian SACERDOȚEANU, *Tipografia Episcopiei...*, p. 319.

45 *BRV*, p. 48; Aurelian SACERDOȚEANU, *Tipografia Episcopiei...*, pp. 318-319.

46 Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 750.

românește, în 1734. Pe verso foii de titlu se află o gravură pe lemn, reprezentând Nașterea lui Iisus, semnată de (Mihail).[47] În prefață, întâistătătorul este intitulat „Episcopul Râmnicului și Exarhul Severinului și a toată Mehadia și altor părți poruncitoriu".[48]

Datorită limbii corecte, curgătoare și fidelă originalului, prin tipăriturile sale episcopul Inochentie a contribuit la dezvoltarea limbii române literare. Cărțile au fost tipărite îngrijit, cu mult gust artistic.

Ultima carte apărută sub Inochentie, în septembrie 1734, s-a numit „Întâia învățătură pentru tineri cu litere și cu silabe întrânsa. De asemenea scurtă tâlcuire a legii celor Zece cuvinte, Rugăciunii Domnului, Simbolul credinței și a celor nouă Fericiri". Titlul arată că s-a tipărit în slavonește „din porunca și blagoslovenia și toată cheltuiala preasfințitului domnul domn Vichentie Ioanovici, pravoslavnic arhiepiscop și mitropolit al Belgradului și sfetnic al împăratului.[49] Cartea, de 8+78 de foi, urma să fie pusă așadar la îndemâna ortodocșilor sârbi și cu aprobarea autorităților s-a răspândit în Ardeal și în Banat.[50]

Nu în ultimul rând, notăm faptul că autorii *Manualului de Istoria Bisericii Române*, din 1957, au afirmat că Inochentie ar mai tipărit și un *Apostol* în 1731. Această afirmație rămâne numai o ipoteză, întrucât până azi nu se cunoaște nici un exemplar.[51]

Datorită limbii corecte, curgătoare și fidelă originalului, prin tipăriturile sale episcopul Inochentie a contribuit la dezvoltarea limbii române literare. Cărțile au fost tipărite îngrijit, cu mult gust artistic. Publicate în limba vie, populară, înțeleasă de românii de pretutindeni, ele s-au răspândit și în afara granițelor Episcopiei Râmnicului, într-un număr destul de mare. El s-a îngrijit personal de forma și stilul lor. De folos vieții bisericești și literaturii românești, acestea au adus o deosebită contribuție la îmbogățirea termenului nostru literar și lingvistic.[52] După opinia lui Nicolae Iorga, „aceste tipărituri deschid o întreagă serie de cărți bisericești, necesare celor cinci județe într-un timp când se oprea intrarea celor de la Buzău și de la București, din partea turcească".[53] Interesant este faptul că Valeriu Literat a găsit *Triodul* din 1731 la Cârșa, Dejani, Hurezi, Iași, Râușor, Vaida-Rece, Săscioși, Toderița și Sibiu, în Biblioteca Mitropolie,

47 Aurelian SACERDOȚEANU, *Tipografia Episcopiei...*, p. 319; Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 750.

48 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, p. 112; BRV, p. 49; Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii Ortodoxe din Transilvania cu Țara Românească și Moldova în secolele XVI–XVIII*, Sibiu, 1968, p. 26.

49 Aurelian SACERDOȚEANU, *Tipografia Episcopiei...*, p. 319.

50 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 111-112.

51 Gheorghe MOISESCU et alii, *Istoria...*, p. 190; Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 750, nota 69.

52 Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 751.

53 Nicolae IORGA, *Istoria literaturii românești...*, pp. 577-578.

unde s-au descoperit și *Molitfelnicul* din 1730, dar și *Liturghierul* din 1733.[54] *Triodul* a mai fost găsit și de Nicolae Iorga în bisericile din Craiova, Râmnicu Vâlcea și Moldova, alături de alte cărți liturgice.[55]

Legăturile cu Transilvania. În timpul păstoriei sale, vlădica Inochentie a purtat și grija duhovnicească a credincioșilor din Brașov și Țara Bârsei, care au refuzat să-i recunoască pe episcopii uniți din Transilvania. Știm că din anul 1701, preoțimea ortodoxă ardeleană a fost sub ascultarea canonică a mitropoliților Ungrovlahiei, iar după ocuparea Olteniei de austrieci, a trecut sub oblăduirea duhovnicească a ierarhilor râmniceni, deși și-a exprimat de mai multe ori dorința de a rămâne sub jurisdicția Mitropoliei, fiindcă se temeau de o propagandă unită la sud de Carpați, iar distanța până la Râmnic era mai mare decât până la București.[56] Un act din 20 mai 1724 menționează că generalul Kenihzeh din Sibiu a poruncit preoților ortodocși din Brașov „să nu mai pomenească pe niciun vlădică din carii sunt în țara Turcului, fără numai pe împăratul nostru să-l pomenească, nici să mai asculte de ei, nici de afurisania lor". Chiar dacă au primit acest ordin, preoții s-au împotrivit, răspunzând generalului Tige din Brașov astfel: „Pre luminatul și puternicul nostru împărat, care-l avem după Dumnezeu milostiv stăpânitori, și până acum l-am pomenit și de acum îl vom pomeni. Iară pe vlădica din țara românească îl pomenim și-l vom pomeni, că de acolo am luat darul preoției și blagoslovenie de acolo am primit și vom primi, și poruncile legii cele sufletești vom să ascultăm cum și până acum. De legăturile și afurisania arhiereilor de la carii ne-am hirotonit nu putem să nu ne temem". Ca să liniștească spiritele, Tige i-a chemat pe preoții șcheieni la Brașov, la scurtă vreme, spunându-le: „de vreme ce nu vreți să vă uniți și să vă fie vlădica cel unit al Ardealului vlădică, precum mai dedemult, voi să căutați să mergeți acolo la vlădica al Râmnicului să vă plecați să fiți ascultători de acolo, de vreme ce e o lege cu voi, și ieste și aceea în țara împăratului nostru, și veți avea pace în lucrul legii, iară de nu veți face așa, vă vom rândui să fiți iară supt ascultarea vlădicăi lui Ioan cel unit al Ardealului". Preoții au acceptat, și, „neavând ce mai răspunde", au „făgăduit să fie așa, numai să avem pace cu vlădica celor uniți".[57] De reținut faptul că acest lucru convenea mai mult împăratului, pentru că și Râmnicul se afla sub stăpânirea austriacă.

În astfel de împrejurări, brașovenii au început să întrețină legături cu episcopii de la Râmnic. Cu toate acestea, abia la 20 ianuarie 1728, generalul Tige le-a dat o „carte" preoților din Brașov, în care arată că sufletește ei vor aparține de ierarhul râmnican. În urma acestui fapt, preoții șcheieni l-au trimis la Inochentie pe preotul Radu Tempea „ca să vază cum stau lucrurile pe acolo". Dându-și seama „că stau pe tot așezământul cel vechi al legii grecești", la 1 ianuarie 1729, protopopul Florea Băran și gocimanii Tănase și Radu Duma au mers la Sibiu, unde l-au întâlnit pe Inochentie „și înaintea tuturor s-au spus de măriia-sa ghineralul cum că de acum pe sfinția-sa episcopul Râmnicului să-l avem vlădică, și sfinția sa să poarte nouă de grije".[58]

54 Barbu THEODORESCU, *Circulația vechii cărți bisericești...*, p. 189.

55 Barbu THEODORESCU, *Circulația vechii cărți bisericești...*, pp. 192-193.

56 Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 53.

57 Sterie STINGHE, *Istoriia...*, pp. 79-81; Ștefan METEȘ, „Relațiile bisericii românești ortodoxe din Ardeal cu Principatele române în veacul al XVIII-lea", în *Revista teologică*, an XV, (1925), nr. 8-9, pp. 246-247; Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 52.

58 Sterie STINGHE, *Istoriia...*, pp. 85, 87-88; Ștefan METEȘ, „Relațiile bisericii românești ortodoxe din Ardeal cu Principatele române

În scurta sa arhipăstorie, Inochentie a avut foarte mult de lucru cu românii din Șcheii-Brașovului, de la care nu a uitat a încasa cuvenitul plocon vlădicesc. Astfel, la 15 iulie 1729, episcopul trimitea pe preotul Gheorghe să strângă ploconul de la preoții din Brașov și din cele 10 parohii din Țara Bârsei. Fiecare preot da un taler împărătesc, iar cei care dădeau dajdie cu satul (ca în Zărnești și Tohan, unde erau mai mulți preoți), numai o jumătate de taler. În plus, fiecare sat mai dădea câte o vadră de vin, o găleată de ovăz și un caș (pe care le plăteau cu doi florini). Era o taxă nouă, întrucât până atunci, fiecare preot trebuia să dea, pe an, protopopului un florin unguresc și ocriv (un fel de dare).[59]

Între timp, ierarhul de la Râmnic a avut câteva neînțelegeri cu unii preoți, precum este cazul lui Teodor Băran, care dorea să ajungă protopop. Astfel, la 18 noiembrie 1731, le scria șcheienilor că: „De multe ori am dorit să putem veni și noi într-acolo către cinstea voastră [...] În anul acesta am mers și noi până la grof Wallis și am socotit să venim și pe la D-voastră. Protopopul Florea trimite ceva din obișnuitul plocon vlădicesc adunat de la preoți, iar despre lucrurile și îndreptările bisericești de la sate nimic nu ne-a scris și vă poftesc să mă înștiințați despre toate ca fiii către părintele său".[60]

Întrucât protopopul a fost pârât de credincioșii brașoveni lui Inochentie, „că s-au găsit multe lucruri necuvioase făcute de dânsul, afară din pravilă, că a dat voie la a patra cununie, și a slobozit de s-au luat țigan cu romăncă și romăncă cu țigan și a făcut câteva scrisori de porunci în care a iscălit numele episcopului",[61] acesta a numit la 24 februarie 1732 pe preotul Eustatie Grid ca „ispravnic" la judecățile bisericești și lucrurile protopopești. Din Cronica lui Radu Tempea reiese că episcopul chemase pe preotul Statie, printr-un ieromonah Vartolomeu, sub pretextul de a-i da niște cărți de ritual, când, probabil, i-a făcut propunerea de a-l desemna ispravnic de lângă bătrânul protopop Florea. Numirea sa a produs nemulțumiri printre preoții și credincioșii șcheieni, care i-au adresat o scrisoare, rugându-l să nu-l înlăture din protopopie pe Florea, ci, mai degrabă, să-i dea un ajutor pe unul dintre preoții mai în vârstă.[62] Indignat de protestul lor, ierarhul râmnicean le-a răspuns după câteva luni, la 16 iulie 1732, astfel: „De vreme ce arătați, cum că este obicei, fieștecare dintre dânșii de acolo din preoți să nu se suie altul mai sus în treaptă, nici să iasă mai înainte celui mai vechiu cu cinste, care vedem că ziceți dumneavoastră, că

în veacul al XVIII-lea", în *Revista teologică*, an XV, (1925), nr. 8-9, pp. 246-247; Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, pp. 52-53.

59 Sterie STINGHE, *Istoriia...*, p. 88; Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 110-111; Ștefan METEȘ, *Relațiile bisericii românești...*, p. 248.

60 Ștefan METEȘ, *Relațiile bisericii românești...*, pp. 248-249; Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 53.

61 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, p. 111; Ștefan METEȘ, *Relațiile bisericii românești...*, p. 249.

62 Sterie STINGHE, *Istoriia...*, pp. 100-102; Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 53.

această rânduială ar fi trebuit și ar trebui să se dea mai întâi popii Radului, de aceasta veți ști dumneavoastră că noi înțelegând cum că milostiva sa popa Radul iaste de a pururea mai tot bolnav și neputincios, am socotit, că nu va primi nici va putea să poarte grija aceasta, de vreme ce neputința boalei îi stă împotrivă. Iară acum de vreme ce ne scrieți și dumneavoastră așa și ne poftorește și milostiva sa însuși popa Statie, poate să rămâie milostiva sa popa Radu într-această rânduială". Astfel, la dorința lor, acceptă ca cinstea de ispravnic să se dea preotului Radu Tempea, lucru pe care-l rugase însuși Statie Grid. Cerea în continuare ca acești doi preoți, împreună cu unul sau doi gocimani, să meargă la Sibiu, unde va merge și el ca să se sfătuiască, în prezența generalului Wallis, „pentru mai bunul așezământ al besericei, și așa cu acea venire vom așeza lucrul cum va fi mai bine, cu bună rânduială". Iar mai departe, arătând păcatele protopopului Florea, Inochentie spune că una dintre scrisorile falsificate „a încăput și în mâna noastră, despre care vom vorbi cu gura în Sibiu când veți veni. Iară pentru o copie cu câteva ponturi de legătura popii Stație, ce s-au fost făcut, și aceea luând-o la mâna noastră, toate le-am văzut ce noi de aceasta n-am știut nimic de mai înainte vreme, iară acum și noi văzând așa zicem, că cu cuviință este să se ție acelea toate, și fiți blagosloviți".[63]

În astfel de împrejurări, la 29 octombrie 1732, preotul Teodor Băran, fiul protopopului Florea, a declarat în fața preoților, gocimanilor și juraților că episcopul Râmnicului „iaste unit și nu se cade să-l mai pomenim, ce să pomenim pe mitropolitul Ungrovlahiei".[64] Auzind acest lucru, generalul Schram din Brașov a poruncit preotului să nu mai pomenească pe mitropolitul de la București, ci pe ierarhul de la Râmnic, altfel va fi trimis peste graniță în țară. Stăruind în atitudinea sa și producând multă agitație printre preoți și credincioși, brașovenii n-au pregetat să-i scrie mitropolitului Ștefan al Ungrovlahiei, la 7 noiembrie 1732, arătându-i „că mare zarvă le-a făcut preotul Teodor, zicând că noi pomenim arhierei fără de lege și noi neștiind pe episcopul Râmnicului să fie așa, am avut mare ceartă. Teodor a făcut blăstăm asupra noastră, ca și cum am fi uniți, căci pomenim pe episcopul Râmnicului, măcar că nici pe sfinția ta nu te uităm [...] poate că au avut de la sfinția ta nescai cuvinte și nu ne-ai scris ca să știm [...] că de vom afla cu adevărat cum Râmnicul să fie plecat spre unire, cu adevărat de tot ne vom depărta. Ne rugăm ca sfinția ta, ca tată sufletesc să ne dai învățătură".[65]

Deși nu se mai aflau sub oblăduirea lui, mitropolitul le-a răspuns la 1 decembrie 1733, spunându-le: „Viind aici un neguțătoriu de acii, ne spuse cum că sânteți cam învrăjbiți și împărechiați între sfințiile voastre, de care părându-ne rău, pentru căci vrajba și pizma unde intră, niciodată nu face niciun bine sau vreun folos, ci totdeauna ori unde va fi să află stricăcioasă. Iată dar, că nici noi n-am lipsit a nu vă scrie, mai vârtos, fiind de aice hirotoniți și avându-vă întru cunoștință și mai dinnainte vreme și vă îndemnăm ca pe niște iubiți fii sufl. să vă aveți întru dragoste și să vă iubiți unul cu altul, precum toată sfânta scriptură și sfânta biserică strigă și ne învață, zicând: «că dragostea iaste D-zeu și cel ce petrece în dragoste, petrece în D-zeu și Dumnezeu întrânsul»...".[66]

63 Sterie STINGHE, *Istoriia...*, pp. 103-104; Ștefan METEȘ, *Relațiile bisericii românești...*, p. 249; Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 54.

64 Sterie STINGHE, *Istoriia...*, p. 111; Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 54.

65 Ștefan METEȘ, *Relațiile bisericii românești...*, p. 250.

66 Dr. Sterie STINGHE, *Documente privitoare la trecutul românilor din*

Din cauza acestei tulburării, credincioșii brașoveni au trimis o delegație, formată din preotul Statie, Radu Duma și Enache Stama la episcopul Râmnicului și la banul Gheorghe Cantacuzino din Craiova, fiul lui Șerban Vodă, spre a le relata cele întâmplate. Auzind despre aceasta, Inochentie le-a scris, plin de mâhnire, la 10 decembrie 1732, arătându-le că: „Pentru popa Todor ce au fost scornit nişte vorbe, precum l-au ajuns ţestul lui cel uscat, care nici la gândul nostru n-au fost, şi au făcut atâta turburare între norod, arătându-se cu atâta împotrivire asupra noastră, de vreme ce aşa l-au ajuns minte lui cea rea, iată acum s-au oprit de noi de tot darul preoţiei, precum din scrisoarea, ce i s-au trimis lui, mai pre larg veţi vede". Totodată, îi ruga să nu creadă că el ar fi unit, „Iar cât pentru acele, ce a scornit el, nimănui să nu i se pară a fi adevărate, ci de una aceia, să ne ferească Dumnezeu milostivul, că noi, pentru pravoslavnica credinţă a sfintei biserici a răsăritului, sântem gata şi spre vărsare de sânge să fim daţi, după cum şi de la arhiepiscopul şi mitropolitul nostru al Belgradului şi de la alţii pohtind veţi înţelege, iar pentru cele ce s-au întâmplat la săborul, ce s-a făcut acum la Belgrad, toate mai pre largu veţi înţelege de la sus numiţii trimişi, după cele ce li s-au adevărat de la noi şi puteţi şi dintr-alţii a mai înţelege". În continuare, îi îndeamnă să păzească credinţa pravoslavnică, „şi trăind unul cu altul în dragoste, ascultând cei mai mici de cei mai mari, nefiind la mijloc pizmă sau gâlceavă că aceste nu sunt plăcute lui Dumnezeu. Iar ori cine din ce stat ar fi să să mai scoale, scornind niscare cuvinte şi lucruri ca aceste, să nu socotească, că va fi fără pedeapsă supt canon bisericesc. Această şi fiţi blgsviţ".[67]

Citindu-se actul de caterisire chiar în biserică, la 15 decembrie 1732, preotul Teodor a fugit peste munți, în Țara Românească, urmându-i apoi și soția cu trei copii, ajutată de preotul Mateiu Turchiș, care apoi la rândul lui, de teama urmărilor, s-a refugiat în „țară". Peste câteva luni însă, prin mijlocirea lui Grigorie II Ghica, domnul Țării Românești, Inochentie l-a iertat, dând la 1 iulie 1733 un „zapis cu mare tărie la preoți și la orășeni, cum că nu se va mai scula asupra nimănui cu nicio gâlceavă, iar nepăzind făgăduința, să fie lipsit de la biserică".[68]

Știrile vremii ne arată că în perioada acestor frământări, precum și în anii ce au urmat, Inochentie a mai trimis și alte scrisori preoților șcheieni. Astfel, la 18 noiembrie 1732, le scria reprezentanților bisericii din Șchei, cerându-le să-l înștiințeze despre soarta fiilor săi sufletești de la sate:

Șchei (1700–1783), vol. I, Tipografia Ciurcu & Comp., Brașov, 1901, pp. 166-167; Ștefan METEȘ, *Relațiile bisericii românești...*, p. 250.

67 Sterie STINGHE, *Documente privitoare...*, pp. 150-151; Ștefan METEȘ, *Relațiile bisericii românești...*, pp. 250-251; Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 54.

68 Sterie STINGHE, *Istoriia...*, p. 118; Sterie STINGHE, *Documente privitoare...*, pp. 152-153; Ștefan METEȘ, *Relațiile bisericii românești...*, p. 251; Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 54.

„Cinstiţ şi ai smereniei noastre preaiubiţi fii sufleteşti, dumnevoastră gocimanilor ai sfintei besereci Braşovului şi dumneavoastră tuturor orăşanilor de acolo, de la Dumnezeu viiaţă, pace, sănătate, mântuire sufletelor rugăm să vă dăruiască, iar de la smerenia noastră m(o)l(i)tvă şi blagoslovenie tuturor de obşte vă trimitem. Cătră aceasta vă facem ştire, că de multe ori am dorit, ca să putem veni şi noi într-acolo cătră cinstea voastră, având datorie pentru cercetare şi dare de blgveniia sufletelor creştinilor, care sănt oile cele cuvântătoare ai sfintei besereci a răsăritului, din eparhiia smereniei noastre de acolo, numai nedându-ne îndămână, pentru de purtare locului, am fost socotit în anul trecut, ca să trimitem o persoană de cătră faţa noastră, pentru cercetare dumnevoastră şi pentru îndreptare lucrurilor besericeşti, iar în anul de estimpu, fiindcă am fost mers şi noi păn'la Sibiu, având trebuincioase trebi la măriia sa marele director grof Vales, am fost socotit şi noi înşine, ca să venim cătră faţa dumnevoastră, numai fiindcă mltva sa protopopul kyr Flore, făr de porunca noastră, neu trimis mai nainte de vreme, ceva dintru obicnuitul plocon al episcopii, care ne scrie, că s-au strănsu de la preoţii de acolo, din eparhiia smereniei noastre, dar de altele pentru lucrurile şi îndreptările bisericeşti, încă şi pentru cele obicnuite, ce sănt arhiereşti de pe la sate, nimic nu neu scris, pentru care poftim pe dumnevoastră, ca pe nişte preiubiţ fii sufleteşti ai smereniei noastre, ca să vă sfătuiţ cu toţi şi pe noi să ne înştiinţaţ, pentru cele ce cu cuviinţa să cade a avia fii cătră părintele său, de care şi smereniia noastră cu braţe părinteşti avem datoria a purta grijă pentru sufletele dumnevoastră şi cu acasta săvârşind, să fiţ blgsviţi".[69]

După câteva luni, la 9 februarie 1733, vlădica îi scria protopopului Florea să îndemne credincioşii să se spovedească, să se împărtăşească şi să strângă restanţele ploconului vlădicesc până la Sfântul Gheorghe: „Vreme iaste ca desbrăcându-să toate de gerul ernii şi omul fiind cuminte, să să desbrace de iarna ca cumplită, adică de omul cel vechi plin de păcate, să să îmbrace în Chr. în haina veseliei, pentru aceia frăţiia ta, luând această poruncă a noastră, după obicna cea vechie şi sfântă să dai învăţătură şi poruncă tuturor preoţilor şi mirenilor, care să află supt ascultare noastră în parfiia frăţiei tale, ca ori cine din 7 ani înainte într-acest sfănt post, să să spovedească şi să să învrednicească a să împreuna cu cinstit trupul şi scump sângele Domnului nostru Is. Chr., aimintrile făcând, să va ţine ca un lepădat de biserecă, că acum îi vreme de mântuire. Vei şti, că câte chieltuiale şi datorii sânt îngropate, pentru aceia să strângi toate răştanţiile până la sti. Gheorghi, aşijdere şi pominoacele ce sânt înapoi şi parte noastră din birşaguri, şi la sti. Gheorghi sau la săborul mare, când va fi

69 Sterie STINGHE, *Documente privitoare...*, pp. XIV, 149-150.

să te afli cu dânsele, aimintrile să nu faci și fii blgslovit scris în Sâmbăta de jos, Fevr. 9. lt. 1733".[70]

Izvoarele vremii ne arată că la 12 martie 1733, Inochentie le făcea cunoscut preoților, gocimanilor și juraților că domnitorul Grigorie Ghica i-a scris marelui director grof de Vales despre problemele lor, îndemnându-i să se prezinte la el, fără amânare, iar răspunsul ce-l vor primi să i-l comunice și lui: „Cucernice protopoape chir Flore, iconomul sfintei besereci de la Brașov și m(o)l(i)tvelor voastre preoților și ai smerenii noastre fii sufletești, dumneavoastră gocmanilor și juraților și tuturor oroșanilor de acolo, de la Dumnezeu milă, ajutoriu, mângăere rugăm să vă dăruiască, iar de la smereniia noastră molitvă și blagoslovenie vă trimitem. Înțelegând de m(i)l(o)stivire și mână de ajutoriu, care din nespusă proniia lui Dumnezeu v-au dat pre luminatul și bun pravoslanic creștin măriia sa Grigorie vodă și cum că au scris și la măriia sa marele derector Grof Vales, nu puțină bucurie am avut, mulțămind milii lui Dumnezeu, ca să nu să îndură de pravoslaviia sa. Pentru care dumneavoastră, luându-vă pav(ă)za credinței pravoslavnice întru ajutoriu, fără zăbavă să mergeți la măriia sa marele derector și dând carte mării sale Grigorie vodă împreună și alte direptăți, care aveți, alegându-să persoana de cinste, care și cu gura să dați rugăciune la măriia sa, fiind că măriia sa iaste înțelept, nu mă îndoescu, ci am bună nădejde, că vă va da mână de ajutoriu și vom avea de la Dumnezeu bucurie și ce răspunsul veți lua de la măriia sa, numaidecât să ne înștiințați pe toțu, ca să știm ce va mai trebui, și cu aceasta toți întru pravoslavie să fiți blagosloviți".[71]

Câteva zile mai târziu, la 28 martie 1733, îi scria din nou să se prezinte la soborul mare al protopopilor, convocat pe 17 mai, la Gherla, și să aducă toate restanțele, iar câte un florin să strângă pentru Sfântul Mir: „Cu această puțintică scriseare facem știre frății tal(e), că după ce am isprăvit și ni-am dat lucruril(e) și greutățil(e) înnainte țări, cu care pizmași noștri ne apăsa și ne străca dreptățile noastre, am socotit să avem și săbor mare, după obiceiul cel vechiu, cu toți cinstiți protopopi Goi dupe Rusalii la Gherla, adecă în 17 zil(e) lui Mai, pentr-aceia frățiia ta pe ziua și la locul mai sus numit cu toate restanțiile banilor, care vor fi suptu mâna frății tal(e) și alte venituri din birșaguri, din pominoace, pre cum ț-am scris și în celalalt comișiu, să te afli cu dânsele, așijdere și dăjdile de pe anul acesta, însă fără de nicio răștanție să le strângi și să le aduci la săbor, că acum ne trebuesc odată bani, ca să putem apuca și noi ceva înnainte, după aceste să aibi grijă și de acasta, să strângi un florintu nemțescu pentru sfântul mir de pe eparhie, că atunci să va împărți pin toate eparhiile și pe unde va fi

70 Sterie STINGHE, *Documente privitoare...*, pp. XIV-XV, 153-154.

71 Sterie STINGHE, *Documente privitoare...*, pp. 159-160.

lipsă de antimis, să dai înnainte preoților să trimiță bani, prețul unue este 2 flor., mai multe atunci în săbor. Aceste poruncim, amintere să nu faci".[72]

Dintr-un alt document, aflăm că la 3 aprilie 1734, episcopul a dat voie protopopului Florea să sfințească, împreună cu preoții de la Biserica „Sf. Nicolae", noul paraclis cu hramul „Buna-vestire" – ca răspuns la invitația lor de a-l sfinți. Trimițându-le numai antimisul cu sfintele moaște, le scria că ș-ar fi dorit să meargă la Brașov, „având datorie pentru sufletele creștinilor, numai, nedându-ne îndemână până acum pentru multe, care avem aici și fiind încă și la multă slăbiciune de boală, nem aflatu astă iarnă, cât și acum tot la neputință săntem, pentru acastă n-am putu veni, dar dându-ne Dumnezeu viiață cu sănătate și vreme de împrilej bucuroși vom fi a veni după datoriia ce de obște a creștinilor de acolo. Această și fiți bl(a)gosloviți".[73] Tot el a dăruit un antimis, sfințit însă de Damaschin, mănăstirii din Valea Șincăi (Făgăraș), în 1732, și un altul bisericii din Voivodenii Mici, în Țara Făgărașului.[74]

În același timp, vlădica Inochentie a făcut și câteva hirotoniri de preoți pentru Ardeal. Putem menționa în această privință că, la 13 iunie 1733, a fost hirotonit la Râmnic dascălul Ion, fiul preotului Ion Leu din Tărlungeni, pentru Biserica „Sf. Nicolae" din Șchei, iar la 5 august 1734, Vasile dascălul, fiul protopopului Florea, pentru biserica din Făgăraș. Văzându-se hirotonit preot, acesta a încercat, cu ajutorul sașilor brașoveni, să rămână la Biserica „Sf. Nicolae". Preoții și gocimanii s-au plâns atunci episcopului, care le-a răspuns la 21 septembrie 1734, de la Drăgășani, că a oprit de la cele sfinte pe preotul Vasile până când va merge la parohia încredințată: „acii la beserecа de la Brașov, să nu i se de nici epitrafir, nici să slujască sfânta lyt(urghie), nici la altă rânduială preoțească să nu fie slobod nici decum, nici parte din venitul beserecei să nu să de nici cum nimic, ci să-ș meargă la beserecă unde l-am rânduit, după cum s-a rugat când l-am hirotonit, dimpreună cu dumnelor neguțătorii de la Făgăraș, iară să nu se ispitescă a umbla cu înșelăciune, că în urmă unde va căde nu să va scula lesne. Așijdere și pentru alte cele, ce veți ave a le obștii și ale sf. besereci de acolo de la Brașov, totdeauna vom fi cu osârdie, ca să petreceți întru liniște și întru odihnă. Aceasta și fiți blagosloviți".[75] Peste câteva luni însă, în decembrie, îmbolnăvindu-se, preotul Vasile, care era și ginerele „notăreșului unit", protopopul Ionașcu din Vinеția de Jos, a plecat în Făgăraș.[76]

Amintim și faptul că la 26 ianuarie 1733, a venit la Brașov episcopul Inochentie Micu, dorind să câștige credincioșii pentru uniație, dar nu i s-a dat voie să slujească Sfânta Liturghie în Biserica „Sf. Nicolae" și nici măcar să stea în strana vlădicească.[77] Vorbind cu preoții și cu câțiva credincioși, le-a comunicat că generalul Wallis a dat ordin să nu mai permită ierarhului râmnican să-și întindă jurisdicția asupra Țării Bârsei, care va trece asupra sa. Deoarece șcheienii s-au împotrivit, chestiunea a rămas nerezolvată, urmând să aștepte până după Paști, când episcopul a fost chemat la Sibiu,

72 Sterie STINGHE, *Documente privitoare...*, pp. XV-XVI, 160-161.

73 Sterie STINGHE, *Documente privitoare...*, pp. 168-169; Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 55.

74 Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 67.

75 Sterie STINGHE, *Documente privitoare...*, pp. 170-171; Ștefan METEȘ, *Relațiile bisericii românești ortodoxe din Ardeal cu Principatele Române în veacul al XVIII-lea*, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1928, p. 42; Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 55.

76 Ștefan METEȘ, *Viața bisericească a Românilor din Țara Oltului*, Editura Asociațiunii, Sibiu, 1930, pp. 61-62.

77 Silviu DRAGOMIR, *Istoria Desrobirei Religioase a Românilor din Ardeal în secolul XVIII*, vol. I, Editura Tipografiei arhidiecezane, Sibiu, 1920, p. 116.

împreună cu Inochentie Micu și delegații șcheienilor pentru a lua măsuri. Credincioșii s-au plâns atunci lui Grigorie II Ghica, domnul Moldovei, și lui Constantin Mavrocordat al Munteniei – căruia i-au trimis o scrisoare prin mitropolitul Ștefan –, rugându-i să intervină la Wallis ca să nu se mai amestece nimeni în afacerile lor bisericești. Ca urmare a scrisorilor trimise de cei doi generalului, acesta a dat dispoziții lui Inochentie Micu ca pe viitor să-și vadă numai de credincioșii uniți, iar pe ortodocși să-i lase în pace.[78]

Tot în această perioadă, Inochentie a acordat o importanță cuvenită și nivelului cultural al preoților și credincioșilor din Transilvania. Continuând „tradiția de cărturărie a înaintașului său Damaschin", a tipărit mai multe cărți bisericești, necesare în toate provinciile românești și mai ales în Ardeal, unde prin unirea cu Roma, se instalase „numai jale și prigonire crudă".[79] Îngrijit tipărite, cu un conținut dogmatic-liturgic ortodox și cu slujbele în românește, cărțile sale de la Râmnic au trecut munții, răspândindu-se destul de repede în bisericile de dincolo de Carpați. Astfel, *Molitvelnicul* din 1730 s-a găsit în bisericile din Hârșești (Bihor) și Râușorul Făgărașului, *Ceaslovul* din 1731 la Bucovăț (Timișoara), *Triodul* din 1731 la Argeșul de Sus, Petroman (Ciacova), Ramna (Bocșa Montana), Rudăria (Mehadia), Oradea Mare, Măderat, Mușteni, Sibiu, Pâncota (Arad), Făgăraș[80] și Dejani,[81] iar *Litughierul* din 1733 la Zervești, Cheimac (Lipova), Hebei (Ciacova), Săveni (Bocșa Montana) și Sibiu.[82] Pe *Triodul* din 1731, păstrat în biserica din Ocna, protopopul Tatomir scria în 1734: „Această carte, anume Triod, iaste a orașului Vizogna. Cine l-a fura să fie al dracului".

Nu degeaba s-a spus că Ardealul reprezintă o adevărată comoară de cărți râmnicene.[83] Din cărțile tipărite la Râmnic și găsite în Ardeal, în 1905, de Nicolae Iorga, pe locul trei era *Triodul* din 1731. Pe lângă localitățile notate mai sus, acesta s-a descoperit și în bisericile din: Arpașul de Jos, Câmpeni, Deva, Dobra, Dobârca, Făgăraș, Feleac, Geoagiul de Sus, Hârseni, Ibașfalău, Inidioara, Maieri, Lisa, Ludișor, Ocna, Porcești, Sas-Sebeș, Sibiu, Sinca Veche, Stremț, Vișta de Jos și Zlatna.[84] La Ludișor s-a găsit *Catavasierul* din 1734.85 S-a vorbit chiar de un depozit mare, „un fel de librărie, de cărți bisericești", în casa lui Dimitrie Moldovan, un negus-

78 Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, pp. 55-56.

79 Ștefan METEȘ, *Relațiile bisericii românești ortodoxe din Ardeal cu Principatele Române...*, p. 42.

80 V. MOLIN, „Aria de răspândire a cărților de la Râmnic în Banat, în secolul al XVIII-lea", în *MO*, an. XIV (1964), nr. 11-12, pp. 866-869; Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 751.

81 Mircea PĂCURARIU, *Legăturile Bisericii...*, p. 89.

82 V. MOLIN, *Aria de răspândire...*, p. 866-869; Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 752.

83 Barbu THEODORESCU, *Circulația vechii cărți bisericești...*, p. 187.

84 Barbu THEODORESCU, *Circulația vechii cărți bisericești...*, p. 188.

85 Barbu THEODORESCU, *Circulația vechii cărți bisericești...*, p. 189.

tor din Sibiu, cu scopul de a fi cumpărate și răspândite la toate bisericile românești din Transilvania. După moartea sa, cărțile i-au fost confiscate de Camera transilvană (fiscul), care le-a vândut cu 6.000 de florini.[86]

Sfârșitul episcopului. După o păstorire de aproape opt ani, acest episcop luminat s-a stins în scaun în ziua de 1 februarie 1735.[87] Așa cum am mai precizat, cea mai mare parte din agoniseala vieții sale a lăsat-o prin „diată" Mănăstirii Motru: „partea mea de moșie din Dobra și din Zlașova i cu ce am cumpărat de la fratele meu Mateiu și cu viea de acolo, care acea vie am pus-o tot eu, și cu puțintică vie care mi-a rămas de moștenire". În plus, a mai înzestrat-o cu 2 familii de țigani, 8 boi, 10 iepe cu mânji, 100 de stupi, 20 de râmători, 100 de oi, 2 cai de iepe, 6 tipsii de cositor de la Colorad, o pirostrie de cositor și 40 de coți de pânză, semn că aici s-a simțit poate cel mai atras de o viață duhovnicească înaltă, asemenea marilor cuvioși din mănăstirile țării.[88] Din păcate, nu se știe unde a fost îngropat. După moartea sa, austriecii i-au sigilat averea, numind administrator al Episcopiei pe Ghenadie, egumenul Coziei, din neamul boierilor Glogoveni. Cel care a continuat însă activitatea lui Inochentie a fost Climent, din Pietrarii de Jos, județul Vâlcea, un alt ucenic al lui Damaschin, confirmat la 1 octombrie 1735 și hirotonit abia în primăvara anului 1737.[89]

*

Privind viața și realizările episcopului Inochentie, constatăm că arhipăstoria sa a fost o perioadă rodnică în istoria Bisericii din Oltenia, deși nu a stat în fruntea ei timp îndelungat. Păstorind Eparhia Râmnicului în împrejurări dintre cele mai grele, el a știut totuși să-și apere credința strămoșească, asemenea Sfinților ierarhi și mărturisitori ai Transilvaniei, Ilie Iorest și Sava Brancovici. Bogata sa corespondență cu credincioșii brașoveni și lucrările descoperite în bisericile de peste munți ne arată cât de mult a contribuit el la ridicarea nivelului cultural și la păstrarea duhului Ortodoxiei în Transilvania. Prin strădaniile depuse, viața jertfelnică și râvna spre cele bune și folositoare celor încredințați, acest „prelat harnic și cult",[90] „demn apărător al drepturilor Bisericii sale" în fața autorităților

86 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, p. 112; Gheorghe MOISESCU et alii, Istoria..., p. 190; Mircea PĂCURARIU, Legăturile Bisericii..., p. 93.

87 EPARHIA RÂMNICULUI NOULUI-SEVERIN, *Anuar pe anii 1921-1925*, *București*, 1924, p. 300; † Gherasim CRISTEA, *Istoria Eparhiei Râmnicului*, Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea, 2009, p. 188.

88 Nicolae DOBRESCU, *Istoria Bisericii...*, pp. 112-113; Nicolae Iorga spune că Inochentie moare la 12 aprilie 1730 (N. IORGA, *Istoria literaturii românești...*, p. 482, nota 5).

89 Gheorghe MOISESCU et alii, *Istoria...*, p. 191.

90 Atanasie MIRONESCU, *Sfânta Episcopie...*, p. 134; N. IORGA, *Istoria literaturii românești...*, p. 482

străine,[91] poate constitui un model vrednic de urmat pentru cei de azi, care se pot împărtăși din realizările sale de orice fel, dar mai ales din spiritul de sacrificiu pentru apărarea patriei și a pământului românesc. Așa se explică de ce, în semn de apreciere peste veacuri, i se acordă cu admirație „același loc de cinste în șirul marilor vlădici ai Râmnicului, împreună cu Sfântul Antim Ivireanul, Damaschin, Chesarie și Filaret".[92] Spre o mai mare cinste și prețuire, o stradă din Râmnicu Vâlcea îi poartă în zilele noastre numele.

Toate acestea sunt mărturii grăitoare care ne arată că activitatea lui trebuie apreciată și că numele i se cuvine omagiat, mai ales azi, când aducem prinos de recunoștință tuturor celor ce au luptat pentru unitatea de credință și de neam, identificându-se întru totul cu păstoriții lor pentru înfăptuirea acestor idealuri naționale. Considerăm potrivit să încheiem această succintă evocare a personalității vrednicului ierarh oltean, nădăjduind că și alți cercetători și oameni de cultură îi vor evidenția strădaniile, care, cu siguranță, sunt mult mai multe față de ceea ce am prezentat în aceste câteva pagini, cu ocazia împlinirii a 283 de ani de la trecerea sa la Domnul.

91 Mircea PĂCURARIU, *Episcopia Râmnicului. 500 de ani de existență 1503–2003*, Editura Decebal, Drobeta Turnu Severin, p. 33.

92 Mihai MANOLACHE, *Viața și activitatea...*, p. 754.